

Jaklin Kornfilt, *Turkish*, (London, New York: Routledge, 1997) xxxii + 576 s.

Başta Amerika olmak üzere İngilizce konuşulan ülkelerdeki üniversitelerin Orta Doğu Dilleri ve Edebiyatları, ve çok az üniversitede bulunan Genel Dilbilim bölümlerinde çalışan Türkçe öğretmenlerinin son zamanlarda daha çok yabancı dil eğitimi ders kitabı olarak yayınladıkları tasvirici (descriptive) Türkçe gramer kitapları arasına kısa süre önce giren Kornfilt'in bu hacimli eseri, Türkçe gramerinin ele alınan bir çok konusunda tartışma yaratacak bir çalışma olmuştur. Uygulanan yöntem bakımından diğerlerinden oldukça farklılık gösteren bu eser, genel açıklama ve yorumlama konularında başarılı sayılsa da, örnekleme ve bağlam analizi konularında bizce bazı zayıflıklar gösterir. Bütün bunlara rağmen bu çalışma, bu universal gramer bağlamında son zamanlarda yapılan en değerli çalışmalardan birisi olarak kendini gösterir.

Bu çalışma, eserin başında da belirtildiği gibi, Routledge Yayınevi'nin ünlü genel dil bilimci Bernard Comrie tarafından editörlüğü üstlenen *Descriptive Grammars* (Tasvirici gramerler) serisinden çıkmıştır. Editör, bu seriyle tasvirici gramerlerle teorik gramerler arasındaki kopukluğu gidermeyi ve teorik dilbilimcilerin ilgisini çekerek onlara malzeme sunmayı hedefleyen evrensel gramerin (universal grammar) ortaya konmuş kuralları doğrultusunda hazırlanan tasvirici gramerler yayımlamak amacıyla olduğunu söyler. Eserde incelenmesi gereken konular daha önceden hazırlanıp *Lingua Descriptive Studies* dergisinde yayımlanan bir soru formunda belirtilmiş ve yazarlardan bu formdaki kıstaslara uyulması istenmiştir. Bundan dolayı bu eserde Türkçenin grameri incelenirken bir çok konu ve istisnai durum göz ardı edilmiş ve en önemlisi de açıklanan gramer yapılarına dair örnek verme konusunda zayıf kalmıştır. Bir başka deyişle eserde evrensel gramer karşısında Türkçenin bir dökümü yapılmış ve ana hatlarıyla Türkçe gramerinin bu gramere uygunluğunun gösterilmesi yapılırken ayrıntılar pek önemsenmemiştir.

Bu eser Türkçenin gramerini beş ana bölümde inceler. Birinci bölümde sentaks konusu ele alınmıştır. Burada genel cümle türleri, bağımlı birleşik cümle yapıları, cümlenin iç yapısı bağlamında fiil ve isim cümleleri ve zarflar, sıfat grupları, zarf grupları, son çekim edatı grupları, isim grupları işlenmiş, cümle içi koordinasyon, olumsuzluk, cümle öğelerinin düşmesi, dönüşlülük, karşılıklık, karşılaştırma, eşitlik, sahiplik, vurgulama, topik, öğeler arası yer değiştirme konuları irdelenip kısa veya kesik cümleler ile kelime sınıflarının cümledeki fonksiyonları bakımından tanımları yapılmıştır.

İkinci bölümde morfoloji konusu ele alınmıştır. Burada klasik morfolojinin dışında sentaktik ve morfo-sentaktik birliklerden sayılan kelime grupları da işlenmiştir. Bununla birlikte bu bölümde esas olarak çekim morfolojisi, zamir, fiil, sıfat, son çekim edatları, sayılar, zarf, edat, yapım ekleri ve birleşik şekiller gibi konular incelenmiştir.

Üçüncü bölümde Türkçenin fonolojisi işlenmiştir. Burada Türkçenin temel fonolojik birimleri distinktif segmentler (farkedilebilir en küçük çiftler), bellibaşlı fonolojik kurallar ve sınırlamalar (phonotactics), suprasegmentler (suprasegmentals) ve bunların yapıları (morphophonology) incelenmeye çalışılmıştır.

Dördüncü bölümde çok kısa olarak ses yansımaları kelimeler ve ünlemler işlenmiştir.

Beşinci ve son bölümde ise kelime hazinesi veya lügat (lexicon) konusu ele alınmış, burada akrabalık, renk, vücut organları ve yemeklerle ilgili belli başlı kelimeler listelenmiştir. Bu bölümün sonunda ayrıca Türkçede kullanım sıklığı yüksek olan kelimelerden oluşmuş kısa bir sözlük sunulmuştur.

Bu eserde, Türkçe gramerinin bir çok yönü en son çalışmaların ışığı altında incelenirken, bizce, unutulmuş veya gözden kaçan hususlar ile göze çarpan orjinal yaklaşımlar aşağıda gösterilmeye çalışılmıştır:

Sayfa 8. Alternatif soruların cevaplarının ne olabileceği konusunda herhangi bir ipucu verilmemiştir. *hem...hem, ne...ne, hiçbirisi, de...de* kuruluşlarıyla yapılabilecek cevap cümleleri unutulmuştur.

Sayfa 10. "Mehmet tarafından kim öldürüldü?", "Öğrenciler tarafından ne okundu?" gibi sorular gramatik olsa bile pratikte kullanılmıyor artık. Türkçede eğer fail biliniyorsa etken cümle yapısı kullanılır. Bu cümleler "Mehmet kimi öldürdü?" ve "Öğrenciler ne okudu?" şeklinde kullanılır.

Sayfa 13, örnek 58. "Duydun ki Zeyneb'i Ali seviyor," yerine *duydum ki...* şeklinde alt gramatik tercümesiyle birlikte değiştirilmeli. Bu bir maddi hata olmalıdır.

Gene burada Türkçe bağımlı cümle yapılarının önemli kısmını kapsayan *sanırım, zannederim, duydum ki, işittim ki*, gibi yapılar *bana öyle geliyor ki, fikrimce, bence, bana göre, duyularına göre* yapılar dikkate alınmamıştır. Ayrıca bu yapıların olumsuz şekilleri konusunda da bir açıklama yapılmamıştır. Mesela "Duymadım ki Ahmet işini yapmamış olsun," türünden bir örnek ve bunun açıklaması yok. Gene bu yapılar soru haline girince *sanıyor musun ki...* veya *duydun mu ki...* sorulu yapılar dikkate alınmamıştır.

Sayfa 15, örnek 66. Modern standart Türkçede artık mastar *-mak* eki yönelme hal eki *+a* veya belirtme hali *-ı* ekini alınca *-maya, -mayı* şekline dönüyor. Böylece *kaçmağa* kelimesi *kaçmaya*, örnek 226'da gösterilen *açmağı* da *açmayı* şeklinde olmalıdır.

Sayfa 19. Paralel yapılara uymayan sorular kısmında verilen gramer dışı yapma cümleler gene gereğinden çok teorik bir yaklaşımla sunulmuştur. Bizce burada konuyu üniversal gramere uydurma amacıyla metoda aşırı bir bağlılık gösterilmiştir.

Sayfa 55. *Fiilleri infinitive yapma yolları* başlıklı kısımda hiç bir örnek verilmemiştir.

Sayfa 57. Burada basit zarfların fiil cümlelerinde kullanılışı konusu çok sınırlı tutulmuştur.

Sayfa 66. *-AcAk* her zaman *will* ile tercüme edilemez, bazen *would* veya *should* olmak zorunda. Burda tam cümle verilseydi anlam daha berrak görülebilecekti. Bu gibi durumlarda anlamın daha iyi anlaşılabilmesi için cümlelerin tam olması gerekir.

Sayfa 69. Bağımlı cümle çeşitlerinin *zaman* kısmında gösterilen yapılardan başka standart Türkçede başlıbaşına bir zarf-fiil formu olan *-diğİndA* ve onun çeşitli şahıs ekli şekilleri unutulmuştur.

Bu konunun *sebep* kısmında sadece *-diğİnden dolayı* ve *için* değil aynı zamanda *-memden dolayı* da gösterilmeliydi.

Amaç gösteren yapılara *-mAyA* da eklenmelidir: Gitmeye çalıştım.

Tarz yapıları için *-Up* da olmalıdır: Gülüp geçti.

Şart yapıları içinde *-mem durumunda* veya *-mem halinde* de olmalıdır.

Sayfa 75. Karşılaştırma bağımlı cümleleri konusunda gösterilen gramer kuruluşlarına ek olarak *-AcAğImA* da verilmelidir: Maça gideceğime evde resim yaparım. Ayrıca benzer şekilde *-mAk yerine* de gösterilmelidir: Okula gitmek yerine evde resim yapmayı tercih ederim. Burada *-AcAk yerde* de söylenmeden geçilmemelidir.

Sayfa 76. Eşitlik (equative) yapılarında *gerektiği kadar* ile birlikte *gerektiği gibi ve gerektiği / istenen ölçüde* de gösterilmelidir.

Bu sayfada gösterilen Konesif (Concessive) yapılarda *dA* gösterilmiş *bile ve dahi* unutulmuştur. "İstesem bile gidemem." veya "İstesem dahi okuyamam." gibi cümlelerde de görüldüğü gibi *bile ve dahi* geniş bir kullanım sahasına sahiptir.

Sayfa 78, örnek 316. "Kitabı okudum," sadece "I read the book," şeklinde değil, bağlam içinde "I have read the book," şeklinde de tercüme edilebilir.

Örnek 323. "Okumuşum," sadece "I am said to have read," şeklinde olabileceği gibi bağlam içinde "I realized that I have read it already," de olabilir.

Sayfa 81, örnek 330. "Bölüm başkanı dekan olmuştur," cümlesi bu bağlam içinde "I beleive the department head has become the dean," şeklinde çevrilse daha uygun olurdu.

Sayfa 85, örnek 342. "...konuşuşu yavaşçadır," şeklinde bir ifade Türkçede hemen hemen hiç kullanılmaz. Bu şekil gramatik olabilir, ancak Türkçede kulağa hiç de tabii gelmiyor. "Konuşuş" yerine "konuşma" kullanılır. Ve cümle "Onun konuşması yavaştır," şeklinde olmalıdır.

Sayfa 100. Son çekim edatı grubu (postpositional phrases) bölümünde gösterilen *önce* ve *sonra* kelimeleri örnek 395'te de son çekim edatı (postposition) olarak gösterilmiştir ki bizce bu hatalıdır. *önce* ve *sonra* esas olarak zaman bildiren zarflardır, ancak bunlar çok nadir hallerde *son çekim edatı* olarak da kullanılabilirler. Birincisi, bu iki kelimedenden *önce* köken olarak benzerlik bildiren ve zarf yapan *+cA/-çA* ekinden türetilmiştir (*yavaşça, güzelce, oldukça* vb. gibi), *sonra* ise Eski Türkçede *+rA* yönelme ekinden türetilmiştir ve Modern Türkçede çoğunlukla zarf olarak kullanılır. Bu iki kelimenin kendi başlarına zaman ve yer bildiren anlamları vardır ve isim çekim ekleri alarak *önceleri / sonraları* şeklinde zaman anlamları daha belirgin bir şekilde açığa çıkarak isimleşirler. Oysa Kornfilt bu iki kelimeyi esas olarak son çekim edatı olarak değerlendiriyor ve bunların bazen de zarf olarak kullanıldığını ileri sürüyor. Burada bir diğer önemli durum da örnek 395'te bu iki kelimenin gene son çekim edatı olarak değerlendirilmesidir. Aslında her iki kelime de herhangi bir hal eki almıyor ve son çekim edatı grubu oluşturmuyor. Cümle içinde sadece zaman ve sıra gösteriyor. Bu iki kelime cümle içinde *+den önce, +den sonra* şeklinde ismin çıkma hali ekini alarak son çekim edatı fonksiyonuyla ortaya çıkar. Sonuç olarak, her iki kelime de zarftır, örnek cümle 395'te zarf olarak bulunurlar.

Sayfa 101, örnek 396. Burada yazar, G. L. Lewis gibi, *içine* kelimesini bir *sözde son çekim edatı* (secondary postposition) olarak kabul ediyor. Ancak bu durum kelimenin tamamen İngilizce tercümesi esas alınarak yapılmış bir tesbittir. Burada *iç* kelimesi isim çekim ekleri aldığına göre bir isimdir ve öz anlamının dışında herhangi bir anlam çağırıştırıyor. Ve *iç* kelimesinin Türkçede bir anlamı da *iç taraf, iç kısım'dır*. Öyleyse burada G. Lewis'in açıklamasını olduğu gibi kabul etmek çok Anglo-sentrik bir dilbilim yaklaşımı olur.

Ancak burada yazarın *hakkında* kelimesi için söylediği *sözde son çekim edatı* kabul edilebilir çünkü *hakk* kökünde *hakkında* kelimesinin ifade ettiği (*birisiyle*) ilgili, *ona dair* anlamı Türkçede bulunmaz. Öyleyse bu kelime bir kalıp olarak kök anlamından bağımsız olarak bir son çekim edatı halini almıştır. Ancak aynı durum *içine* kelimesi için söylenemez.

Sayfa 104, örnek 405. *Gelmeden* kelimesinin çözümü bizce hatalı yapılmıştır. Bu kelime içindeki *-mAdAn* zarf fiilini Kornfilt *-me* (olumsuzluk eki) *-den* (çıkma hali eki) olarak ayırmıştır. Burada bir isim çekim eki olan çıkma hali ekinin olumsuz fiil *me-* ekine getirilmesi mümkün değildir. Bu ek Eski Türkçe *-matı/meti*, *-matın/metin* ve Eski Anadolu Türkçesindeki *-madın/medin* ekinen gelir. Öyleyse bu eki Modern Türkçede bir zarf-fiil kalıbı olarak kabul etmemiz gerekir.

Bu örnekte ikinci önemli konu ise *-mAdAn* zarf fiili ekinin her zaman önce zarfını gerektirmemesidir. Bu ikisinin birlikte kullanılması isteğe bağlıdır. *-mAdAn* yalnız olarak da yaygın kullanılır. Şu iki cümle arasında anlam bakımından fark yoktur: Ali gelmeden ben ayrılacağım. Ali gelmeden önce ben ayrılacağım. Bununla birlikte *-mAdAn önce* çok ana cümlelerin yüklemi ek-fiil olduğu zamanlarda daha sık kullanılır.

Sayfa 111. *Fakat-koordinasyonu* (but-coordination) için *ancak* ve *yalnız* kelimeleriyle ilgili örnekler unutulmuştur.

Bugünkü Türkçede *veya-koordinasyonu* (or-coordination) artık daha çok *yada* edatıyla yapılıyor.

Sayfa 120, örnek 474. Bu cümlede ikinci fiil birinci fiilin sonucu gibi görünüyor ve bağlaç ve 'si burada sebep-sonuç edatı gibi duruyor. Bu nedenle cümle "Ali koştu ve böylece pis koktu," anlamını veriyor. Yani kullanılmaz denilen bu örnek normal ve rastlanabilir bir cümledir. Bu konu için bir başka örnek verilip konu daha geniş bir biçimde aydınlatılabilir.

1.6.5.38 ve 1.6.5.154 alt başlıklı konular için söylenen Türkçede bulunmaz ifadesinden hemen sonra örnek cümleler gösterilmiştir. Eğer bu yapılar Türkçede yoksa buradaki örnekler neyi kanıtlıyor?

672 numaralı örnek cümlelerin İngilizce çevirisi daha yaygın ve uygun olan "You will earn as much as you work," şeklinde yapılabilir.

Sayfa 189. Vurgulama (emphasis) için gösterilen *elbette* zarfına ek olarak Türkçede çok kullanılan *tabii* de işlenmelidir.

Sayfa 216. *-cA* eki fail (agent) olarak daha çok resmi makamlar, çokluk ve grup isimlerinde kullanılır: *Okulca yapılan şenlik* veya *devletçe yapılan okul*, vs. olabilir ama *Alice yazılan mektup* veya *Babamca yapılan okul* kullanılmaz.

Sayfa 220. Eşitlik tümleçlerinde örnekler arasında *gibi* verilebilir veya benzerlik tümleci diye başlık altında işlenebilirdi.

Sayfa 235. Fonksiyon kısmında *olarak*'la birlikte *gibi*, *şeklinde* de yaygın olarak kullanıldığı için gösterilmesi gerekirdi. *İlaç olarak*, *ilaç gibi*, *ilaç şeklinde...*, vb.

Sayfa 241. Seslenme ünlemi (vocative) bölümünde *hey* de olmalıydı. *Ey* daha çok şiirde ve müzikte kullanılır ama konuşmada az da olsa *hey* kullanılır.

Sayfa 285. Serbest zamirler konusu bizce morfolojide değil sentaks bölümünde gösterilmelidir, çünkü örnekler tamamen sentaktik: *İşe sen git. Ben edeceğim. Kim o? Benim.* vs.

Sayfa 304. Örnek 1088'de de görüldüğü gibi dönüşlülük (reflexive) eki -(A)n değil -(I)n olmalıdır.

Sayfa 448. Yapım morfolojisinde -tI ve -IntI genel olarak olumsuz ve istenmeyen haller ile tabiat olaylarına dayalı hareket isimleri yapar: Uzuntü, gürlütü, akıntı, birikinti, sıkıntı, vs.

Sayfa 468. Kompleks son çekim edatları (complex postposition) konusunda önce Türkçede böyle bir olgunun olmadığı ileri sürülmüş, daha sonra da iki örnek verilerek bunların kompleks çekim edatları olabileceği söylenmiştir. Örneklerin ikisi de kabul edilebilir örnekler değildir, çünkü örneklerden birisi *onun için* aynı zamanda *bunun için* veya *şunun için*, diğeri *bu yüzden* örneği de *o yüzden* şekline geçebilir ve diğer zamirlerle kullanılmaları farklı anlamlar doğurur. Burada kompleks çekim edatı fikri bu çekim edatı grubunun İngilizce tercümesine dayalı olarak yapılmıştır. Yukarıdaki örnekler donmuş cümle başı zarflarıdır ve gramatik görünüşünün dışında kazandığı semantik değeriyle önemlidir. Gramatik anlamda donmuş bir kaç örneğin bulunması böyle bir kavramın Türkçede olduğu anlamına gelmez.

Benzer durum sayfa 470'te zarf kuruluşları (adverbial formations) başlığı altında gösterilen örnekte *bununla beraber / birlikte* örneğinde de görülür. Bu örnek donmuş bir semantik birliktir ve diğer durumlarda fonksiyonel olamaz. Mesela sayfa 679'da sıfat kuruluşları (adjectival formations) bölümünde gösterilen *başka* edatı hem isimlerle; *Ali'den başka*, hem de zamirlerle *benden başka*; kullanılabilir. Ancak yukarıda gösterilen *bununla beraber* kelime grubundaki *beraber*'in böyle bir fonksiyonu yoktur, yani isimlerle ve *bu* zamininin dışındaki zamirlerle kullanılması bu kelime grubunun anlamıyla ilgisi olmayan düz anlamlar doğurur. Öyleyse burada gösterilen örnek donmuş cümlebaşlı zarftır. Kompleks çekim edatı değildir.

Sayfa 471. Fiilden son çekim edatları (deverbal postpositions) kısmında gösterilen *diye*, *kala* ve *olarak* oldukça isabetli bir tesbittir, çünkü bu üç kelime kendi öz anlamlarının dışında geniş sentaktik yapılar içinde ismi isme veya fille bağlarlar. Yalnız burada *kala* edatı sadece zaman belirten ifadelerde değil, mesafe belirten ifadelerde de yer alır: *Sokağın caddeyle kesiştiği yere üç dükkân kala...vs.*

Sayfa 472. Sıfattan son çekim edatları (deadjectival postpositions) kısmında gösterilen *nazarın*, *itibaren* gibi edatların Arapça kökenli *nazar* ve *itibar* gibi kelimelere gene Arapça *-an/en* ekinin getirilmesiyle türetildiği söylenmiştir. Bu edatlar da kök kelimeler gibi doğrudan doğruya Arapçadan alınmıştır. Çünkü bu ekler -bir tek kelime, *ayrıyeten* hariç-, sadece Arapça kökenli kelimelerle kullanılmaktadır. Sıradan insanların hangi kelimenin Arapça kökenli hangilerinin Türkçe oldukları konusunda kesin bilgileri olduğu düşünülemez.

Sayfa 493. Kelime sonu ünsüz yığılması (possible word-final consonant clusters) konusunda belli başlı örnekler atlanmıştır. Bu kelimelerin Türkçede sayısının çok az olduğu mevcut kelimelerin verilmesiyle anlaşılabilir. Bir başka deyişle gösterilen fonolojik formların mümkün olması kadar bunun ne ölçüde mümkün olduğu da önemlidir.

Sayfa 495 ve 501'de ünlü dizilişleri üzerinde sınırlamalar (restrictions on sequences of -syllabic- vowels) ve ünlü uzamalarında distinktif dereceler (distinctive degrees of length in vowels...) altında /ğ/ düşmesine dayalı ünlü uzamaları ve ünlü yığılması üzerine söylenenler oldukça doğru saptamadır. Bugün modern standart Türkçe

konuşmada bu ünsüzün düşmesinden dolayı meydana gelen unlu uzaması ve gruplaşması Türkçenin bir gerçeği olmuştur ve bundan dolayı gramerde bu ses olayına dayalı gerekli incelemelerin yapılmasına ayrıca ihtiyaç vardır.

Örnek 1020'de gösterilen "Dün bazı çok garip kitapları okudum," ve örnek 1021'de gösterilen "Dün senin tavsiye ettiğin bazı çok garip kitapları okudum," gibi cümleler oldukça yapay ve "garip" cümleler olarak geliyor kulağa.

Bütün bu saptamalara dayanarak sonra eserin genel yapısı hakkında şunları söyleyebiliriz:

1. Bu eserde Türkçenin universal gramer karşısında bir dökümü yapılmış ve Türkçenin bu universal gramere olabilecek uygunluğu düşüncesinden hareketle Türkçe gramerinin ana hatları bu gramerin çoğu zaman tartışmalı kurallarıyla karşılaştırılmıştır. Bu gramere uymayabilecek konular veya ayrıntılar önemsenmemiştir.

2. Syntax kısmında gösterilen örnek cümleler zayıf kalmıştır. Bizce sentaktik yapıların ortaya koyduğu anlam incelikleri en azından tam cümleler bağlamında anlaşılabilir. Hatta gerektiği zaman adigeçen cümleden önce ve sonra gelen cümleler de gösterilmelidir. Ancak bu bölümde verilen cümlelerin çoğu tam cümle değildir ve bundan dolayı anlam inceliklerini kavrayabilmek mümkün olamamaktadır.

3. Konu başlığı numaraları gereğinden fazla rakam içermektedir. Bu sistem, mesela, bazen iki cümlelik bir açıklama için 7-8 rakam içeren alt-başlıklar kullanmayı gerektiren ve pratik olmayan bir teknik doğurmuştur. Bu da doğal olarak teknik bir keşmekeşlik yaratmıştır. Sadece 105. sayfada 7 başlığın bulunması bu konunun ne kadar abartıldığının bir başka göstergesidir. Birbirine birçok yönden bağlı konuların bir başlık altında ele alınması ve örneklendirilmesi bu teknik zayıflığı ortadan kaldırılabildi. Ayrıca birbirini takip eden birçok rakam yerine ara başlıklarda harf kullanılması bu sıralama sistemini basitleştirebilirdi.

4. Türkçede olmayan gramer formları için bölüm başlıkları açılması son derece gereksiz olmuştur. 144. ve 155. sayfalar arasında 35, 163. ve 175. sayfalar arasında 37 alt başlık verilmiş ve bunlar "Türkçede yoktur." (does not exist) açıklaması verilip bitirilmiştir. Ancak bu konuların neden başlıklarla gösterilmesi gerektiği konusunda hiç bir açıklama yapılmamıştır.

5. Eserde, Türkçe cümleler gramer açıklamaları ve tercümelemlerle karışmış olarak içiçe geçmiş ve karmaşık bir görüntü veriyor. En azından Türkçe cümleler -Türkçe grameri olması hasebiyle- daha belirgin stillerle italik veya bold karakterlerle yazılabilirdi.

6. Yazarın morfolojiden ne anladığı açık bir biçimde verilmemiştir, çünkü morfoloji kısmında sık sık gramerin anlama dayalı sınıflarının çeşitli yönleri, özellikle de sentaks bölümünde bulunması gereken isim grupları açıklanmıştır. Mesela, önceden belirlenmiş yer ve zaman bildirmeyen anlam birimlerinin Türkçe'de nasıl yapıldığı sayfa 226'da "Non-local semantic functions" başlığı altında Morfoloji bölümünde incelenmiştir. Kelime gruplarını içeren bu anlam sınıfının yeri bizce sentaks olmalıydı. Üretimci dil biliminde sentaks ve morfoloji birbirinden pek ayrılmaz. Bununla birlikte semantik doğrudan doğruya sentaktik tabana oturur ve bağlam dışı semantik çözümlenmeler yanıltıcı sonuçlara götürür. Yani, burada kelime gruplarının sentaktik bağlam dışında sadece kendi görünen anlamları morfolojinin doğrudan konusu olamaz, çünkü kelime grubu daha büyük bir birliğin yani cümlelerin parçasıdır ve yapı-anlam

ilişkisinin esasıdır. Bundan dolayı bu kısım sentaks kısmında yapılmalıydı diye düşünüyoruz.

7. Eserde tasvirici gramer olmasına rağmen, sık sık yıldız işaretiyle gösterilen ve daha çok teorik eserlerde rastlanan ve dilde kullanılmayan cümlelere yer verilmiştir. Böylesi cümlelere sık sık yer verilmesinden başka kimi zaman da Türkçede kullanımı oldukça şüpheli ifadelere yer verilmesi eseri teorik bir eser olmama amacının dışına taşımıştır.

8. Bibliyografyasından anlaşıldığı kadarıyla Türkçenin en güçlü gramerler yazarlarından sayılan Deny ve Kononov'un bilinen meşhur gramerlerinden faydalanılmamıştır. Oysa bunlar Türkçe gramerinin ayrıntılarına inerek oldukça başarılı tespitlerde bulunmuş iki dilcidir. Bu eserde var olan ayrıntı ve örnekleme konularındaki sıkıntı bu iki dilcinin çalışmalarından faydalanılarak aşılabilirdi.

9. Bu çalışmanın bizce en parlak yönü onun aspekt (aspect) üzerine verdiği bilgiler ve gösterdiği örnekler olmuştur. Klâsik gramerlerde genel olarak değinilmeyen bu konuyu Kornfilt, bu konuda yapılmış son çalışmaları da dikkate alarak, oldukça öz, anlaşılır ve tatmin edici şekilde başarıyla incelemiştir.

Sonuç olarak, Jaklin Kornfilt bu eserinde evrensel gramere samimi olarak bağlı bir dil bilimci sıfatıyla Türkçenin yapısının ana hatlarıyla evrensel gramere uygunluğu konusunu tesbite çalışır. Türkçenin yapısını bir bütün olarak bu metod içinde ele alan bu çalışma, bu sahada en geniş ve kapsamlı bir eser olarak karşımızda durmaktadır. Şimdiye kadar Türkçenin farklı yönlerinin üretimci (generative) ve evrensel (universal) dil bilimi açısından inceleyip yorumlayan çalışmaların derli toplu bir özeti sayılabilecek bu inceleme, -belki de ilk olması açısından- önemsiz bir takım teknik zayıflıklar gösterse de, klasik gramerlerde ele alınmayan konuları da kapsamaya sayesinde orjinal bir çalışma olmuştur.

Dr. Fikret TURAN